

καὶ οὕτω προφυλάσσει τὸ ἔμβρυον ἀπὸ πάσης βλάβης, τὸ δὲ εἶνε δὲ μεταξὺ κελύφους καὶ μεμβράνης κενὸς καὶ μόνον ἀέρα περιέχων χώρος.

Ἐν τῇ 2. εἰκόνι φαίνεται τὸ ὦδν μετὰ τρίωρον ἐπώασμόν, ὅτε τὸ ἔμβρυον σημαντικῶς ἀνεπτύχθη καὶ ἐσχηματίσθησαν ἡδὴ τὰ κυριώτερα αἱματοφόρα ἀγγεῖα.

Ἡ εἰκὼν 3. δεικνύει τὸ ὦδν οἷον εἶνε τὴν τρίτην τοῦ ἐπώασμοῦ ἡμέραν, ὅτε ἅπαν αὐτοῦ τὸ περιεχόμενον ἔλαβε μορφὴν ἀναπνεόντος ὄντος, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡδὴ ἡ καρδιά καὶ κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα.

Ἡ εἰκὼν 4. παρέχει τὴν ὄψιν τοῦ τὴν ἕκτην ἡμέραν πρὸ τοῦ φωτὸς τεθέντος ὦδν, ἡ δὲ 5. εἰκὼν παρέχει τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν τοῦ ὦδν μετὰ τὴν ἕκτην τοῦ ἐπώασμοῦ ἡμέραν, ὅτε πλέον εὐκρινῶς διακρίνονται ἐν τῷ νεοσσῷ ἡ κεφαλή καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ.

Ἐν τῇ 6 εἰκόνι φαίνεται ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τοῦ ὦδν τὴν δεκάτην ἕκτην ἡμέραν.

Ἡ εἰκὼν 7 παριστάνει τὸν ἐντελῶς ἀνεπτυγμένον καὶ τοὺς πρώτους βλαστοὺς πτερύγων φέροντα νεοσσὸν τὴν δωδεκάτην ἡμέραν τοῦ ἐπώασμοῦ.

Ἐν τῇ εἰκόνι 8 φαίνεται ὁ νεοσσὸς ἐτοιμαζόμενος νὰ ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς του. Ἡ 9 εἰκὼν δεικνύει τὸ διαρρηγνύμενον ὦδν καὶ τέλος ἡ 10 παριστάνει τὸν νεοσσὸν

ἐν συναισθήσει τῆς ἐλευθερίας του ἐξερχόμενον εἰς τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ μετὰ περιφρονήσεως ποδοπατοῦντα τὸ διερρηγμένον κέλυφός του.

Διὰ νὰ καταστῇ δὲ εὐνόητον, πῶς ὁ νεοσσὸς τὸ σχετικῶς στερεὸν κέλυφος τοῦ σώματός του δύναται νὰ θραύσῃ, παρετέθη καὶ ἡ εἰκὼν 11, ἥτις ἐναργῶς δεικνύει τὸ ἰδιόρρυθμον σχῆμα τοῦ βάρφους του. Μετὰ 24 ὥρας ἐν τῇ ἐπώαστικῇ θήκῃ ἀναπτύσσεται ἡ ζωϊκὴ δύναμις τοῦ νεοσσῷ, μετὰ δὲ 48 δύναται εὐκόλως νὰ παρατηρηθῶσιν καὶ αἱ κινήσεις τῆς καρδίας του. Διαρκοῦντος τοῦ ἐπώασμοῦ ὅλον τὸ ἐν τῷ ὦδν ὑγρὸν ἀπορροφᾶται καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς θρέψιν τοῦ ἐμβρύου. Ὁ περιέχων τὸν ἀέρα χώρος βαθμυδὸν γίνεται μεγαλείτερος, ἐν ᾧ τὸ ἔμβρυον γίνεται, οὕτως εἰπεῖν, μικρότερον, διότι τὰ διάφορα αὐτοῦ μέλη ἐνεκα τοῦ στενοῦ χώρου διατάσσονται καταλλήλως τὸ ἐν ὑπὲρ τὸ ἄλλο. Τὴν 15^{ην} ἡμέραν ἐξαφανίζονται σχεδὸν ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ αἱματοφόρα ἀγγεῖα, συγχρόνως δὲ ἀρχονται ἀναπτυσσόμενα κατὰ μικρὸν καὶ αἱ πτέρυγες, κατὰ τὸ στάδιον δὲ τοῦτο ἀκριβῶς οἱ Κινέζοι συνειθίζουσι πρὸ πάντων νὰ τρώγῃ τὰ ὦα. Τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἀρχίζει ὁ νεοσσὸς νὰ κρούῃ διὰ τοῦ βάρφους του τὴν ἐσωτερικὴν παρεῖαν τοῦ κελύφους καὶ τὴν εἰκοστὴν πρώτην τέλος κατορθώνει νὰ θραύσῃ αὐτὴν καὶ ἐξέρχεται τῆς φυλακῆς του.

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΦΡΟΣΥΝΗ.

Το μέγιστον αἰνίγμα τῆς δημιουργίας εἶνε ὁ ἄνθρωπος. Ὅπως ἡ εἰς τὴν ζωὴν εἰσοδός του, οὕτω καὶ τὰ ἔργα του καὶ τὰ ἄλλα τοῦ βίου του φαινόμενα πολυάριθμα ὑποβάλλουσιν εἰς τὸν ἐρευνητὴν ἄλυτα προβλήματα. Διότι οὐχὶ σπανίως καὶ αὐτοὺς τοὺς φυσικοὺς νόμους, ὑφ' οὓς ζῇ καὶ διατηρεῖται, καταφρονεῖ μετατρέπων εἰς ἀλήθειαν ὑπερλήθη τοὺς λόγους τοῦ ποιητοῦ, εἰπόντος, ὅτι τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ φρόνησιν μεταχειρίζεται μόνον εἰς τὸ νὰ ᾔη κτηνωδέστερος παντὸς κτήνους. Τὸ ἐγκλημα εἶνε ἔμφυτον εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ δι' αὐτὸ ἔχει ἴσην καὶ τῇ ἀνθρωπότητι ἡλικίαν. Ἀλλ' ὅμως πρωϊμώτατα ἠκολούθησε τῷ ἐγκλήματι καὶ ἡ τιμωρία, διπλὴν ἔχουσα ἰδιότητα, πρῶτον μὲν ὡς ἐξωτερικὴ τις τῆς ἀπειλουμένης κοινωνίας ἄμυνα καὶ δευτέρον ὡς ἀπαίτησις τοῦ ἐσωτερικοῦ αἰσθηήματος τῆς δικαιοσύνης.

Μετὰ τῆς πολιτείας ἐγεννήθησαν καὶ οἱ ποινικοὶ νόμοι. Οὗτοι ἔφερον κατ' ἀρχὰς χαρακτῆρα ὅλως ἐξωτερικόν, βᾶσιν καὶ πρώτην ἀρχὴν ἔχοντες τὸ „ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος“. Ὁ τότε δικαστὴς δὲν ἠρεῖνα τὴν καρδίαν τοῦ αὐτουργοῦ, οὐδ' ἀνεζήτησε τὰς αἰτίας τῆς πράξεώς του. Δὲν ἐτιμῶρει ἐκεῖνος τὸν πράξαντα, ἀλλὰ τὴν πράξιν. Ἐὰν ἄνθρωπός τις ἐφονεύετο ὑπ' ἄλλου, ἦτον ὅλως ἀδιάφορον ἂν ὁ θάνατός του ἦτον ἀπλοῦν μόνον ἀποτέλεσμα τύχης, ἀμελείας, στιγμιαίας ἐξάψεως ἢ προήρχετο ἐκ ψυχρᾶς προμελέτης. Ἐπὶ δ' ὀλιγώτερον ἐξήταζον, ἂν ὁ ἐγκληματίας διαπράττων τὸν φόνον, εὕρισκετο εἰς τοιαύτην πνευματικὴν κατάστασιν, ὥστε νὰ μὴ φέρῃ ἐν γένει εὐθύνην τῆς πράξεώς του. Καὶ αὕτη δὲ ἡ καθαρὰ καὶ ἐκφανεστάτη παραφροσύνη δὲν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ αἰτία πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἐγκληματίου, ἀλλὰ μᾶλλον λόγος πρὸς τελείαν αὐτοῦ καταδίκην.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεσαιῶνος τοὺς τοιούτους παράφρονας ἐνόμιζον ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ

προσώπῳ των ἐνεσωματοῦτο ἰδίως κακὸν πνεῦμα, διὰ τοῦτο αὐτοὶ πρὸ πάντων ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῶσιν ἀνηλεῶς ὡς ἀσεβεῖς καὶ γόητες. Οὕτως ὁ ποινικὸς κώδιξ τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', ὅστις μέχρις ἐσχάτων ἐστὶ ἰσχυρὸν ἐν τισὶ γερμανικαῖς χώραις, οὐδόλως ὀρίζει πότε πρέπει νὰ μὴ τιμωρῇται ὁ πάσχων παραφροσύνην, ἀλλὰ περιορίζεται μόνον νὰ συνιστᾷ εἰς τὸν δικαστὴν „ὅπως εἰς τοὺς ἐξ ἀμελείας, ἀπροσεξίας ἢ ὅπωςδήποτε ἄκοντος τοῦ αὐτουργοῦ γινομένους φόνους ἐξάσκησι περισσοτέραν εὐσπλαγχνίαν παρὰ εἰς τοὺς μετὰ δόλου καὶ ἐκ προμελέτης γινομένους“.

Ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ πρῶτον ἡ μεγάλη πνευματικὴ ἀναμόρφωσις τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, νὰ νικήσῃ ἡ φιλανθρωπία, ὅπως καὶ ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ ἐπιτευχθῇ τι καλὸν καὶ δοθῶσι τὰ μὲν τοῦ σωφρονιστηρίου τῷ σωφρονιστηρίῳ, τὰ δὲ τοῦ φρενοκομείου τῷ φρενοκομείῳ. Ἀπαντῶντες οἱ νεώτεροι ποινικοὶ κώδικες συνετάχθησαν ἐπὶ τῇ βάσει νέων ὅρων, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἔφερον ποικιλώτατον χαρακτῆρα. Καὶ ὅτε μὲν ἐπαφίνετο καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὸν δικαστὴν ἐν τινὶ οἰαδήποτε περιπτώσει κατ' ἀρέσκειαν νὰ παραδεχθῇ ἢ ν' ἀπορρίψῃ τὸ ὑπεύθυνον, ἄλλοτε δὲ ὀρίζοντο τύποι τινὲς φρενοβλαβείας ἢ ἀνεγράφοι μόνον γνωρίσματά τινα ὑπαρχούσης ψυχικῆς παθήσεως. Ὁ γερμανικὸς ποινικὸς κώδιξ ὀρίζει ὅλον τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς ἐξῆς: „Ἡ πράξις δὲν εἶνε ἀξιόποινος, ἂν ὁ αὐτουργὸς καθ' ὃν χρόνον ἐξετέλεσε τὴν πράξιν εὕρισκετο ἐν καταστάσει ἀναισθησίας ἢ νοσηρᾶς ταραχῆς τῶν πνευματικῶν του δυνάμεων, ἐνεκα τῆς ὁποίας δὲν ἦτο κύριος τῆς θελήσεώς του“.

Ὅσον ἀπλοῦς καὶ σαφὴς φαίνεται ὁ ὑπὸ εὐγενοῦς φιλανθρωπίας ὑπαγορευθεὶς οὗτος ὅρος, ἄλλο τόσον δύσκολος ἀποβαίνει ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἐν τῇ πράξει. Ἡ πονηρία καὶ ἡ ψυχραιμία, μεθ' ἧς πολλάκις οἱ παράφρονες προσχεδιάζουσι καὶ ἐκτελοῦσι τὰ ἐγκλήματά των, θολοῦσι τὴν κρίσιν

τοῦ ἰδιώτου, θεωροῦντος ἀδικίαν μεγάλην τὴν ἀτιμωρησίαν τοῦ φρενοβλαβυῆς ἐκείνου, ὅστις εἶνε εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ τὰς συνεπείας τῆς πράξεώς του. Ἄνθρωποι οὐδέποτε ἰδόντες παράφρονας καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἔχωσιν ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν μυστηριωδῶν καὶ αἰνιγματωδῶν φαινομένων τῆς παραφροσύνης φοβοῦνται μὴ γίνῃ κατάχρησις τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸν πάσχοντα παρεχομένης προστασίας, πολὺ δὲ συντελοῦσι καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ δημοσία γνώμη ζητῇ δίκην ἐκεῖ, ἔνθα οὐδὲ λόγος καὶν πρέπει νὰ γίνηται περὶ ἐνοχλῆς.

Ὁ ἱατρὸς ἄλλως βέβαια σκέπτεται περὶ τούτου. Γινώσκει τοὺς τύπους τῆς παραφροσύνης, καθ' οὓς οὔτε ἐξωτερικὴ τις αἰτία οὔτε ἰδία θέλησις δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς τεταραγμένους φρένας, ἀποδίδει δὲ τὰ δίκαια τῷ ποιητῇ, παρ' ὃ ὁ Ἀμλέτος τόσον ἀφελῶς ἀλλὰ καὶ τόσον εὐγλώττως ὑπερασπίζεται ἑαυτόν.

Τὰ δικαστικὰ χρονικὰ ἀναφέρουσι πλεῖστα ὅσα κακουργήματα, καθ' ἃ καὶ αὐτὸς ὁ ἰδιώτης ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ ὑπευθύνου τοῦ αὐτουργοῦ, διότι μάτην προσπαθεῖ ν' ἀνεύρῃ ἐσωτερικὴν τινὰ ἐγωϊστικὴν ἀφορμὴν, ἢ διότι καὶ ἡ ἀφορμὴ αὕτη εἶνε τόσον σμικρὰ καὶ ἀσήμαντος, ὥστε οὐδεμίαν ἀναλογίαν ἔχει πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πράξεως καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς πηγάζουσων καὶ τὸν πράξαντα ἐπιβαρυνουσῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν. Ἄς ἐνθυμηθῇ τις μόνον ἐνταῦθα τοὺς μεγάλους ἐκείνους καὶ μικροὺς τυράννους τῆς ἀνθρωπότητος, οἵτινες χάριν τοῦ μηδενὸς ὀλοκλήρους ἐκατόμβας ἀνθρώπων ἐδυοσίαζον, ἄς μὴ λησμονήσῃ δὲ συγχρόνως καὶ τὰς φοβεράς ἐκεῖνας φαρμακευτρίας, αἵτινες τοὺς συζύγους των, τὰ

τέκνα των, τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους των ἐδηλητηρίαζον διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ἠρέσκοντο εἰς τὸ δολοφονεῖν, ὅτι ἠσθάνοντο ἡδονήν, βλέπουσαι τὸν πλησίον των πάσχοντα καὶ ἀποθνήσκοντα. Ἡ νεωτέρα ἡθολογία διηγεῖται περὶ τινὸς μαρκησίου, ὅτι, αἰφνιδίως τινὸς ὀρμῆς ὄργανον γενόμενος, ἐφόνευσεν ἀναιτίως ἄνθρωπον ἡσυχῶς παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ οἰκήματός του καθήμενον, ὁμοίως καὶ περὶ ἄλλου τινὸς κακούργου ἐξ Αὐγούστης, ὅτι ἐν μιᾷ νυκτὶ δεκαπέντε νεάνιδας ἐπλήγωσε καθ' ὅδον δι' ἐγγχειριδίου χωρὶς ἄλλης τινὸς αἰτίας παρὰ τῆς ἡδονῆς, ὡς ἔλεγεν, ἦν ἠσθάνετο τραυματίζων τινά. Ἄλλη τις πάλιν γυνή, σύζυγος ἀπλοῦ ἐργάτου, ἠσθάνθη αἴφνης τόσῃν ἀποστροφῇ πρὸς τὸ ἰδίον της τέκνον — „τόσον ἐμαύρισαν, ὡς ἔλεγε κατὰ τὴν ἀνάκρισιν, τὰ μάτια της“ — ὥστε λαβοῦσα τὸ ξυράφιον τοῦ ἀνδρός της καὶ τὸ τέκνον της ἐν ταῖς ἀγκάλας ἀπέκοψεν τοῦ τελευταίου τὸν τράχηλον.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἅπαντα ἀπέδωκαν εἰς νοσηραν καὶ ἀκαταμάχητον ὁρμὴν πρὸς φόνον, ἡ ἱατρικὴ δὲ ἐπιστήμη προσεπάθησε νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰνιγματώδη αὐτῶν φύσιν· ἀλλ' ὅμως μόνον τὴν ἀκριβῆ τῆς φοβερᾶς ταύτης φρενοβλαβείας εἰκόνα κατώρθωσε νὰ ζωγραφίσῃ, ἥτις τοῦλάχιστον βοηθῇ τὸν ἱατρὸν εἰς τὸ νὰ διακρίνῃ τὴν πραγματικὴν νόσον ἀπὸ τῆς μεθ' ὑποκρισίας συνεζευγμένης ὁμότητος. Κατωτέρω θέλομεν παραθέσει ἱστορίας τινὰς τοιούτων ἀσθενῶν, ἐξ ὧν μανθάνομεν ὅτι οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι, ἀντὶ νὰ ᾔνε ἀντικείμενον κοινῆς ἀποστροφῆς καὶ βδελυγμίας, εἶνε μᾶλλον ἄξιοι οἴκτου καὶ συμπαθείας.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Δρ. Ε. Μ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ.

(Γινώμαι ἐν τοῖς Συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐσπαρμέναι).

— Προδότης τῆς πατρίδος λογίζεται, ὃχι μόνον ὅστις παραδίδει εἰς τὰς χεῖρας τῶν τυράννων τοὺς ἀδελφούς του, ἀλλὰ καὶ ὅστις δὲν φεύγει τὰς πλεονεξίας, ἐκ τῶν ὁποίων γεννᾶται ἡ τυραννία.

— Ὅστις δύναται νὰ κωλύσῃ τὰ κακὰ καὶ δὲν τὰ κωλύει, εἶνε μᾶλλον ἔνοχος παρ' ἐκείνον ὅστις τὸ πράττει.

— Λογαριασμοὶ παλαιοὶ πάντοτε σήπονται καὶ βρωμοῦσι καθὼς τὰ παλαιὰ κρέατα.

— Ἐλευθερία χωρὶς δικαιοσύνην εἶνε καθαρὰ ληστεία.

— Τὰ ἀχώριστα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πάθη τότε μάλιστα βράζουν καὶ ταρασσονται, ὅτε μεταβαίνουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ παλαιὰν εἰς νέαν κατάστασιν, εἴτε πολιτικὴν, εἴτε θρησκευτικὴν· καὶ πολὺ πλέον, ὅταν ἡ νέα κατάσταση ᾔνε εὐδαιμονεστέρα τῆς παλαιᾶς.

— Δύναμις καὶ πλοῦτος χωρὶς ἐλευθερίαν εἶνε κατὰρα πλέον παρὰ εὐλογία θεοῦ· εἰς μόνον τὰ ἐλευθερά ἔθνη ἐμπορεῖ νὰ εὐδαιμονήσῃ ὁ πλούσιος καὶ δυνατός, ἐὰν μεταχειρισθῇ τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τὴν κοινὴν τῶν συμπολιτῶν εὐδαιμονίαν, ἐὰν ὁμοιοῖ με τοὺς συμπολίτας ὡς μὲ ἀδελφούς, ἐὰν ὑποτάσσῃται μὲ αὐτοὺς εἰς τὸν ἱερὸν τῶν νόμων ζυγόν, ζυγὸν ἐλαφρόν, ὡς τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ οἱ δίκαιοι νόμοι ἄλλο βάρος δὲν ἐπιβάλλουν παρὰ τὴν ἰσονομίαν, ἥγουν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει καὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὁ ζυγός.

— Τοὺς δλίγους στεφανωμένους νομίμους ἀδελφούς χρεωστοῦν οἱ νέοι μας νὰ συλλογίζωνται νύκτα καὶ ἡμέραν· αὐτοὺς μόνους νὰ στήσωσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πολιτικῆς των διαγωγῆς παράδειγμα. „Ἐὰν δὲ καὶ ἀδελφὴ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀδελφήσῃ“. Τὸ νομίμως εἶνε τὸ ἰσονόμως, δικαίως, ἀδελφικῶς, χωρὶς ὑπεροχὴν πρὸς ἀλλήλους ἄλλην, παρὰ μόνον τὴν ὑπεροχὴν τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς· πᾶσα ἄλλη ὀγκοματικὴ ὑπεροχὴ πολίτου συνοδεύει ἢ γεννᾷ με τὸν καιρὸν τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν λοιπῶν πολιτῶν. Ἄν καὶ καταλαμβάνετε τὴν δύναμιν τοῦ πο-

λιτικοῦ τούτου ἀξιώματος, συγχωρήσατέ με νὰ το σαφηνίσω με παράδειγμα. Ὅταν ἐλαμπρύνετο τὸ Ἑλληνικὸν γένος με ἐπιστήμης, κανεὶς ἀπὸ τοὺς λαμπρύνοντας αὐτὸ σοφοὺς ἄνδρας δὲν ἐπωνομάζετο *λογιώτατος*. Ὁ γελοῖος οὗτος τίτλος ἐγεννήθη καὶ ἐδόθη εἰς πολλὰ μικρὸν τι μέρος τοῦ ἔθνους, πολλὰνὶς διὰ πολλὰ μικρὰν καὶ ἀδλίαν μόνης τῆς ἀδλίας γραμματικῆς εἰδήσιν, ὅτε τὸ λοιπὸν ἔθνος δὲν ἤξευρε μηδὲ νὰ γράψῃ. Μὲ τοὺς Τσαρλατάνους ἱατροὺς παρόμοια ἐγεννήθη καὶ ὁ τίτλος τοῦ *ἔξοχωτάτου*· ὅταν τὸ γένος μας εἶχεν Ἱπποκράτας καὶ Γαληνούς, κανένα ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἐπωνομάζεν *ἐξοχωτάτον*· τοιαῦται πτωχαλαζωνίαι δὲν γεννῶνται πλὴν εἰς τὰ πολιτικῶς καὶ ἡθικῶς φθαρμένα ἔθνη.

— Κανεὶς δὲν ἔχει δίκαιον νὰ δεσπόζῃ τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ ὅλοι εἰμεθα ἀδελφοί· μόνους τοὺς νόμους χρεωστοῦμεν νὰ γνωρίζωμεν δεσπότης. Τοῦτο ζητεῖ ἡ φιλοσοφία, τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ ἱερά μας θρησκεία. Ὅστις δὲν πείθεται εἰς τοῦτο, ὁλλὰ πλεονεκτεῖ, ἥγουν ζητεῖ νὰ ἔχῃ πλέον παρ' ὅ,τι δικαίως χρεωστεῖται εἰς αὐτόν, οὔτε χριστιανὸς οὔτε χρηστὸς πολίτης εἶνε· εἶνε βάρβαρος, εἶνε αἰσχρὸς, καὶ ὡς τοιούτος πρέπει ν' ἀποκλείεται ἀπὸ πᾶσαν χριστιανῶν πολιτικὴν συνέλευσιν· ὡς μέλος σαπημένον τοῦ πολιτικοῦ σώματος, πρέπει νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸ λοιπὸν σῶμα, διὰ τὸν φόβον, μὴ διαδῶσῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν γάργαραν τῆς πλεονεξίας.

— Μόνον ἡ δικαιοσύνη φέρει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν· ὅπλα χωρὶς δικαιοσύνην, γίνονται ὅπλα ληστών, ζώντων εἰς καθημερινὸν κίνδυνον νὰ στερηθῶσι τὴν δύναμιν ἀπὸ ἄλλους ληστές, ἢ καὶ νὰ κολασθῶσιν ὡς λησταὶ ἀπὸ τὴν νόμιμον ἐξουσίαν. Ἡ ἀνδρία χωρὶς τὴν δικαιοσύνην εἶνε εὐτελες προτέρημα· ἡ δικαιοσύνη, ἂν ἐφυλάσσετο ἀπὸ ὧλους, οὐδὲ χρεῖαν ὧλους εἶχε τῆς ἀνδρίας, ὡς ἔλεγεν ὁ ἐνδοξὸς καὶ μέγας στρατηγὸς Ἀγησίλαος. „Οὐδὲν(;) χρῆζομεν, ἐὰν πάντες ὦμεν δίκαιοι.“ Καὶ αὕτη τοῦ Θεοῦ ἡ παντοδυναμία ἦτο' εἶσθαι χωρὶς ὄφελος διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν δὲν ἦτον ἐνωμένη με τὴν ἀπειρον δικαιοσύνην του.